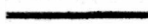

27

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI

SÕDUR

1922

NELJAS AASTAKÄIK

Riigiraamatukogu.
№. 13.5739 k.

Sf 2477

Kindralstaabi Walitsuse väljaanne
Tallinn

S i s u.

1. Strateegia.

Strateegia ja sõjaline poliitika	Nr. nr. 23, 24.
--	--------------------

2. Taktika.

D. LEBEDEW.	Kohtamislahing	3, 4, 5.
	Lühike kokkuwõte muudatustest Prantsuse kaitsewõitluse õpetuses 1914—1918 sõjaaastate kestwusel.	3.
D. LEBEDEW.	Kaitselahing	8, 10.
L.	Kus on ülema koht lahinguwäljal?	10.

3. Sõjaajalugu ja sõja mälestused.

H. BREDE.	Jeanne d' Arc, Orleani neitsi, suurtükiwäelaste patroness	3.
G. LEETS.	Narwa lahing 20. nowembril 1700 aastal	10, 11, 12, 13.
G. LEETS.	Waenlase tegewusest wabadussõjas Pihkwa sihis aug. 1919 aastal	11.
J. AL-T.	Leheküljed wabadussõjast	11 12, 13, 15, 16, 17, 18.
G. LAGUS.	<u>1. VII.</u> 1917	13.
	18. VI.	

4. Tehnika.

L.	Side	7
	Tänkid	21.

5. Ratsawägi.

LUIK.	Mõtted ratsawäe üle	6.
	Ratsawäe tähtsusest nüüdisaja sõjas	9.

6. Kahurasjandus.

KUUSEKÄND.	Inglis kahurwäeteaduse põhiprintsiibid	2.
S. LEETS.	Kauguste määramine lendmasinate abil	9.
G. LEETS.	Õhulõhkemised ja korrektor	14.
SERGEI LEETS.	Wälja raske kahurwäe ühistöötamisest ratsawäega	17.
G. LEETS.	Maastiku nurga leidmine Inglise kahuritele	17.

7. Lennuasjandus.

		Nr. nr.
A. STEINBERG.	Ameerika uus aeroplaan-häwitaja	4.
A. STEINBERG.	Wäikeriigi õhujõu loomise põhimõttest	8.
A. STEINBERG.	Mõnda sõjalaewa ning hüdroplaani ühistest ülesannetest	9.
A. STEINBERG.	Soomusrongi ja lendmasina koostöötamisest	10.
	Sõjawäe lennukite arenemine väljamaal pärast sõda	22.

8. Sõjawäe organisatsioon ja administratsioon.

J. MARTINS.	Mõni sõna ohwitseride, arstide ja ametnikkude teenistuse lehtedest	3.
J. MARTINS.	Wäeosa adjutantidest ja nende kohustest	4, 5.
D. LEBEDEW ja N. REEK.	Sõjawäe süsteemi küsimus	6.
	Lisa „Sõjawäe süsteemi küsimuse“ juurde	6, 7.
G. L.	Üleajateenijaist meriwäes	9.
G. LAGUS.	Kirjutajaist ja warahoidjaist sõjawäes	14.
A. KOERN.	Wäeosa korrapidamiste teenistus ja sisemine karaul Prantsuse sõjawäes	18

9. Õpetamine ja kaswatus.

A. KOERN.	Prantsuse uue jalgwäe määrustiku põhimõtted	1, 5.
ELMAR TAMBEK.	Sõdurite õpetamisest kahurwäes	2, 3.
AMBASSADOR.	Meriwäelaste õpetamisest	5.
J. LUTSAR.	Mõned märkused õppimise võimaluste harutamise puhul	5.
N. REEK.	Mõni sõna sõjawäelisest spordist	6.
G. L.	Weel meriwäelaste õpetamisest	6.
KIRSCHBAUM.	Lühike ülewaade meie suurtükiwäe sõduri väljaõpetamisest	7.
AMBASSADOR.	Weel meriwäelaste õpetamisest	8.
H. B-n.	Sport ja sõjawägi	9.
Fr. SIBUL.	Alamohwitseride tähtsus sõjawäes ja nende ettevalmistamine	10.
G. M.	Püssidega wehklemisest	11.
—te—	Alamohwitseride ettevalmistuse küsimus	12, 13.
M. T.	Noorsoo sõjawäeline ettevalmistus	14, 15, 16, 17.
J. M.	Terwitamine sõjawäes	19.
P. E.	Sport sõjawäes	19.
ERGO.	Õpetamine ja õppimine	21.
T.	Karskuse küsimus rahwawäes	22.
H. J.	Mõni sõna sõdurite hariduslise tasapinna tõstmisest	22.
P. E.	Kas wõiwad ohwitserid sõduritega koos spordist osa wõtta	23.
A. KOERN.	Kuidas õpetada sõduritele ja allohwitseridele sõjateaduse printsiipe	24.

10. Majandus.

NIKLUS.	Mõned puudused sõjawäe majanduse alal, mis tingimata kiiret korraldust nõuawad	2.
J. MARTINS.	Puudused sõjawäe majanduse alal	2.
J. KIWI.	Asi, mis peatset selgitust nõuab	7.

		Nr. nr.
ARRO.	Sõjawäe worm	8.
N.	Mõni sõna komisjonidest	8.
G. L.	Sõjawäe toidustus	11.
J. RAABE.	Organiseerimise tähtsus meie sõjawäe majanduse alal	19.
P. E.	Kas on meie sõjawäes vähempakkumise viis soovitaw	20.
P. E.	Sõjawäe kraami ja toiduainete wedu raudteel	21.
J. ORG.	Waerinde warustamisest leiwa ja kartulitega	23.
P. E.	Millal on sõjawäel kõige kasulikum toiduainete sisseostu aeg	24.

11. Kirjandus.

D. LEBEDEW.	Kindral Bernhardi tulewiku sõjast	1, 2.
N. REEK.	Soowitus asjaarmastajale	1.

12. Kohus.

A. LEHT.	Kuritegewus meie rahwawäes	14.
A. LEHT.	Meie polgukohtutest	22, 23.

13. Väljamaa sõjawäed.

D. LEBEDEW.	Inglis- ja Prantsusmaa sõjawäe eelarwe	3.
I. SARDO.	Washingtoni desarmeerimise konverentsi tagajärgedest	6.
M.	Punawäe reorganiseerimine Nõukogude Wenemaal	6, 8.
M.	Nõukogude Wenemaa sõjaline seisukord	15, 16.
A. LEHT.	Ülewaade Nõukogude Wenemaa spionaasbi korraldamisest Eestis 16, 17, 18, 19, 20, 21.	
M.	Alamate juhtide koosseisu kõrgendamine Nõukogude Wenemaal	19.
M.	Nõukogude Wenemaa sõjalaewastik	20.
M.	Sõjateaduslik tegewus Nõukogude Wenemaal	24.

14. Mitmesugust.

	Uue aasta puhul	1.
	Eesti-Wene sega-piirikomisjoni Eesti delegatsiooni tööde aruanne	1.
	Wäljamaa ajakirjandus	5.
	Sõjalised teated	7, 9, 10.
A. K.	Lipnik Ilmari Sardo †	8.
L.	Propaganda uue wõitlusabinõuna ilmasõjas	8.
—rer.	Bibliograafia	12.
	Alampolkownik August Kilk †	15.
	Mõndasugust	22, 23.

SÕJAS

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI
Õpetuskomitee väljaanne

ILMUB KAKS KORDA KUUS ÜHES KUULISAGA.

Nõ 1.

Neljapäeval, 19. jaanuaril 1922.

IV aastakäik.

S i s u : Uue aasta puhul. — D. L e b e d e w : Kindral Bernhardi tulewiku sõjast. — A. K o e r n : Prantsuse uue jalgwäe määrustiku põhimõtted. — E e s t i - W e n e sega-piirikomisjoni Eesti delegatsiooni tööde aruanne. — N. R e e k : Soowitus asjaarmastajaile.

UUE AASTA PUHUL.

Aasta wahetusel pilku tagasi heites möödaläind aasta tegewusse ning nähes, et sennised jõukulutused ei ole olnud tagajärjetumad ega asjatumad, võib Eesti sõjawägi waadata selge silmaga uude aastasse, olles kantud tööõõmust, mille sisendand möödaläind aasta kordaminekud ja edasijõudmine sõjawäe sisemisel ehitamisel ning korraldamisel.

Nii siis ei pea sennine edukas töö olema tagasitõmbumise ja tööhoo nõrgenemise ettekäändeks, waid otse wastupidi — weel kaugeemale ulatawate ettewõtete ajujõuks.

Siinjuures ei tohi silmist lasta, missuguselt ettewalmistamata pinnalt pidime algama oma sõjawäe loomist, millistelt sõjakunsti ja õskuse tagamailt me tuleme, püüdes tõusta aja kõrgusele, ning millise kiirusega kestab edasi nüüdki sõjaasjanduse arenemine kultuurriikide juures. Kõike seda arwesse wõttes, wõime ainult õieti hinnata tehtud töö tagajärgi ja otsustada, kuiwõrd wõime rahulduda omist saawutusist sel alal.

Päale mainitu tuleb sellel hindamisel silmas pidada rasket ja kõikuwat poliitilist seisukorda ja ainelisi raskusi. Sageli on kuulnud nurinat, et sõjawäe ülalpidamine neelab ära suure krediidi, arwatakse, et isegi suurema kui just hädasti waja. Unustetakse ära, et nüüdisaegne sõjawägi kujutab endast eriti keerulise organismi, mis oma jõu arendamiseks maksimumini peab omama suure tehnilise warustuse massi ja oskama selle üle meisterlikult walitseda.

Eraisikuil võib olla ju tõsine weendumus, et isamaalik meel ja rahwustunne laialistes rahwakihtes, iseteadwus ja eneseusaldus kõrvaldavad wajaduse pidada alalist sõjawäge, kuid sõjawäelasele on selge, et need äärmiselt tarwilikud elemendid ei ole mitte sõjalik waim ise, waid ainult alus, mille pääl wäljaarendakse sõjalik waim. Wiimase wäljaarendamine võib sündida tegewas sõjawäe teenistuses ja ainult säääl — mujal mitte kusagil. Riigikaitse küsimuses teisiti mõtlejad isikud on nähtawasti kantud suurest, kuid põhjendamata optimismist, põhjendamata

optimismi tulemuseks on aga ainult fantaasia.

Nii ei ole kahtlust, et praeguseaja keerulist sõjawäe organismi võivad juhtida ainult sõjawäe asutused, ning väljaõpet teostada wilunud elukutselised sõjawäelased. Sõjawäe jõud seisab kõige päält kindlas distsipliinis ja häas väljaõppes; ajalugu ei tunne juhtumisi, et nõrgalt väljaõpetatud ja distsipliinita miilitsawägi oleks kestwat edu saawutand — distsipliini ja sõjalist waimu, nagu tähendasime, ei saawuteta teisiti, kui ainult tegewa teenistusega.

Rahwa hingeelu on äärmiselt tarwilikuks baasiks sõjawäe loomises ja wõitluses waenlase vastu, kuid on weel sõjakunst ja sõjateadus, mille nõudeid ei saa ükski sõjawäelane ignoreerida.

Sellest seisukohast huwitabki meid ülewaadata senniseid saawutusi, ja wõib tunnustada, et on tehtud paljugi tarwilikku ja kasulikku tööd, kuid weel jääb teha wäga palju. Ent see, mis on jäänud tegemata minewikus, peab tehtama tulewikus.

„Sõdur“ meie ainukesena sõjaasjanduse aja-

kirjana on püüdnud, niipalju kui wõimalik, kaasa-töötada sõjawäe arendamisele, sõjalise mõtte süwendamisele, andes ergutawaid ja juhtiwaid ideid ning praktilisi näpunäiteid, kuid siinjuures on meil alati püsind teadmine, et mõttel on ainult siis wäärtust, kui ta saab ellu wiidud.

Rahuaaja tulles on meil waja ülewaadata ja rewideerida meie wabadussõja kogemusi ja õpetusi, on waja minewiku näpunäidete põhjal teoreetiliselt läbiuurida möödaläinud sõda, kuid selle kõrwal on waja ohwitseri ja sõduri waimu toita sellega, mis eluline ja aktuell, et äratada ning koondada huwisid, üldse kogu sõjawäelist elu waimliselt ja tegelikult tihendada. Abinõud selleks ei ole weel kaugeltki kõik ärakasutatud, wõi on seda tehtud poolikult ja wäikses ulatuses. Nüüd, uude aastasse astumise silmapilgul, mil vaatame oma ümber uusi eesmärke ülesseadides, ülesandeid asetades, on soow seda eriti rõhutada.

Sel puhul soowime hääd, edurikast uut aastat ja häid kordaminekuid kõigile sõjawäelastele!

Kindral Bernhardi tulewiku sõjast.

(Järg).

Edasi, sama ootamattuse ja katmise eesmärgiga soowitab Bernhardi suurtükiwäele lahti-õelda katselaskmisest ja nõuab temalt oskust waenlase batarei warjatud seisukohta äramäärata hääle, meteoroloogiliste andmete j. n. e. järele. Pääle selle on suurtükiwäe kohus murda läbikäigud jalgwäele edasiliikumiseks ja siis saata teda katwa tulega. Siin seletab autor pikalt, kuidas suurtükiwägi peab ettewalmistama jalgwäe kallaletungi. Tema sõnade järele ei ole jalgwägi täiesti hädaohuta ka siis weel, kui on suurtükitelega ärapühitud kõik waenlase mullaehitused, sest weel on teadmata, kes ja kuskohal keegi istub maaalustes. On waja weel edasi minna ja wõtta tarwitusele „tulewäli“, mis nõuab hiiglasuurt laskemoona kulu. „Tulewälja“ tarwitamiseks tarwilikul määral ei olla sakslastel ilma-sõjas olnud küllalisel arwul laskemoona, ja Bernhardi kõneleb kibedusega sellest, et neil raske olnud ohwerdada suuri hulkasid mürske sel ajal, kui prantslased wõisid kulutada neid palju rohkem. Seejuures peitub aga tulewälja kogu jõud tema sügawuses. Wälja liikumine peab olema täppäälselt kooskõlas jalgwäe liikumise kiirusega,

sest tulewälja edasiwiimise wiibimise puhul wõidakse tabada oma jalgwäge, kiirendamise puhul aga tekib wahe, milles üles tõusewad „elawad surnud“, ja kallaletungiw jalgwägi wõib kohata tõsist wastupanu. Edasi asetab Bernhardi küsimuse, kuidas wiia jalgwäe üle maaala, kus kõik on niiwõrd purustatud, et liikumine peaaegu wõimata. Ta soowitab tuua sinna töökomandod, kes peawad kiiresti korraldama läbikäiguteed, sillad j. n. e., samutigi wedada sinna kogu suurtükiwäe, et nendelt uutelt seisukohtelt jätkata jalgwäe toetamist.

Uurides suurtükiwäe organisatsiooni küsimust, tähendab Bernhardi, et enne organisatsioonilised üksused moodusteti ühesuguse tüübilistest ja kaliibrilistest suurtükkest. Nüüd aga ei tule enam niisuguse waliku juures peatama jääda. Tule kätte loomine on wõimalik ainult mitmesugust tüüpi suurtükke osawõtmisel; siin on waja nii kergeid suurtükke kui ka haubitsaid ja 1—2 mortiiiri. Järelikult ei saa piirduda mingisuguse ühe tüübiga, waid tuleb leida mitme tüübi soowitaw kombinatsioon. Seepärast tulewane suurtükiwäe ohwitser ei wõi olla ainult ühe tüübi tundja, ta

peab teadma kõik mudelid, mis tarwitusel sõja-
wäes. Suurtükiwäe tehnilised põhiomadused:
ühtlus, purustawus, tabawus, kiire laskwus jne.
jääwad endiseks. Mürskide suhtes on selgunud,
et granaat tuleb paremaks pidada shrapnellist ja
meieaja kallaletungi ettewalmistusel, tule katte
loomisel on granaadil suurem tähtsus kui
shrapnellil.

Bernhardi waatleb ratsawäge ühtlaselt õhu-
laewastikuga, ja ta teeb seda täiesti teadlikult,
juhtides tähelepanu õhulaewastiku tähtsusele luure
toimetamises. Tema sõnade järele on selles
asjas õhulaewastikul isegi suured paremused,
sest ratsawägi toob teateid, mis ja kuidas ta mi-
dagi näinud on, kuna aga lendur pääle selle
weel muretseb päewapildi üleswõtted kontroleer-
rimiseks. Õhulaewastik töötab samutigi seljata-
gustes, on üheks sideabinõuks ja niiviisi tõeli-
kult täidab neid ülesandeid, mis seni kuulusid
ratsawäele. Eriti ratsawäest kõneledes tuleb
Bernhardi kurbadele järeldustele. Esiteks peab
ratsawägi loobuma osawõtmisest kohtsõjast,
sest nii wõi teisiti saaks talle osaks tegutseda
jalgwäe riwis. Ülemannes manöwersõja juurde
tuleb äraõelda ratsawäe kasutamises rinde löö-
kide andmisel, kuid ei wõi äraõelda julgeist kat-
seist, kui operatsioon on hästi läbimõeldud ja
saab läbiwiidud täie hingega asja juures olles.
Läbimurdmise korral on ratsawäe tegewus tingi-
mata tarwilik, sest muidu ei saawuteta tegewu-
sele üllatawalt suurt kiirust. Kauge luure jaoks
tuleb ratsawäele kaasa anda suurtükiwäge, kuu-

lipildujaid, jalgwäe osasid, jalgrattamehi, auto-
mobiile; seejuures ei tohi kokkuda selle orga-
nisaatsooni keerulikkuse ees, sest kui tahetakse
palju saawutada, siis tuleb ka anda kõik
mis waja.

Inseneriasjandus, sapöörid ja raudteewäed
on nüüdisaegse tehnika juures omandanud hiigla
tähtsuse. Kindlusi warakult enne ehitetuid tule-
wikus enam ei ole ja kindlused kui niisugused
on oma aja juba äraelanud. Antwerpen, see inse-
nerikunsti imesünnitus, mis ehitetud geeniuuse
poolt, langes 12 päewa pärast. Verdun mängis
küll teatud osa, kuid mitte kindlusena, waid
kahe teguri kombinatsioonina: hästi walitud
maastik ja sõjawäe alaline aktiivsus. Tõelikult
Verdun etendas teatud osa mitte kui kindlus,
waid kui osa ehk tükk elawa jõu aktiivsest
kaitsest. Kindlused ei teki enam warakult enne
sõda, waid neid ehitatakse sääli, kus nad tingimata
tarwilikud selleks, et liita üheks elawa jõu ja
maastiku, mis kunstlikult kindlustetud. See töö
wajab spetsialiste. Samutigi kaob ära waju-
dus kaitseada riigi piire kindlustega. Et tagada riigi
piire, on waja pidada aktiivset sõda, aga mitte
anda hukkamisele üksikud punktid. Töötagu
seljatagune aktiivsus—ja piiride puutumatus on
kaitstud. Sellest järgneb Bernhardi weendumus,
et wäiksed riigid, kes on elanud ainult kaitse-
dasid pidades, kaitstes ehk walmistades kaitsma
oma piiride läbikäike ja kindlusi, wõida elada
ainult suurriikide armust. — (Järgneb).

D. Lebedew.

Prantsuse uue jalgwäe määrustiku põhimõtted.

(Järg).

Kollektiivsed harjutused.

On juba öeldud, kollektiivsete harjutuste
hulka kuuluvad koondriwi harjutused,
paenduwuse ja kohanemise harjutu-
sed, lahingharjutused, ja et õpetuse sel-
gitamiseks on väga tarwis selgitada iga nende
kolme kategooria harjutuste eesmärgid, abinõusid
ja mitmesuguseid üksikasju.

Koondriwi harjutused.

Õpetus peab taotama esimestest päewadest
pääle arwuliselt väga vähendud koondriwi
harjutuste weata täitmist.

Kõik ohwitserid, kes sõja läbiteind, mõtlewad
üksmeelselt, et need harjutused on tingimata

tarwilikud, et arendada ja alalhoida ühtekuulu-
wuse tunnet ja reflektiivset kasutäitmist, sõduri
olulisi omadusi.

Nende tähtsus on seda suurem, kuiwõrd jal-
gwäe sõjariistustuse mitmekesisus ja uued lahingu
wo mid sunniwad laiemalt tarwitama eritlust ja
initsiatiiwi.

Ka on tähtis, ei initsiatiiw ei muutuks rippu-
mattuseks. Et seda saawutada, on tarwis nõuda
alguses ettewalmistawas õpetuses ja siis koond-
riwi liikumistes, tihti korratavais, äärmist korra-
likkust ja täppäalsust, alalist tähelepanu silma-
pilg järgneda ülema tahtmiselle ja käskudelle.

Tõesti, „ülemate juhtimise tagamise abinõuks
on sõduri asetamine tema alamohwitseride ehk

ohwitseride kätte nii, et tema sinna pärast tagasi pööraks esimese signaali, esimese märguande peale, kui olukord on teda sundind säält ajutiselt lahkuma". *)

Teisest waatepunktist, koondriwi on wäeosade awalikkuselle näitamise abinõu olgu ülewaatustel ehk hhtsail igapäewsetel ümberpaigutustel selle energilise ja sõjaka allüüriaga, mis liigutab alati Prantsuse südameid.

Tarwis on, et sõjawägi sisendaks rahwale usaldust ja uhkust ja et tema kultiveeriks selleks oma hiilgawa esinemise ja täiusliku korra traditsioone, mis on tema wäärtuse ja distsipliini wälised tähised.

Et olla selle sõjalise kaswatus ja paraadi kooliks, ilma et tahaks olla midagi otsekoheste taktiliste tarwiduste jaoks, peab koondriwi sisaldama arwuliselt wähe liikumisi, ühtlasi, lihtsaid ja kiirelt õpitawaid. Tema peab kodifitseeritud olema küllalt täpikäelselt üksikasjus, et keegi ei tunneks kiusatust teda weel täiendada, rikkudes sellega ühtlust mitmesugustes üksustes; tema olles määratud tarwitamiseks ainult oma kaswatusliku wäärtuse pärast peab sääl taotama korralikkust enam kui kiirust.

Et saawutada lihtsustusi, on määrustik võimalikult suuremas ulatuses omaks wõtnud selle tingimuse, et täitekomando järele tuleks igal riwis olewal sõduril täita täpikäelselt üks ja sama tegewus.

Formatsioon kolmena — kolonnis kolmena ehk harutetult kolmes wiirus — on rühma normaalne formatsioon kogumiseks; kolm jagu on kolonnis ühena ja asetatud üksteise kõrwale ehk joonena ühes wiirus ja asetatud üksteise taha. Ühe jao mehed koguwad alati kindlaks määratud korras, nii et igaüks wõib kergesti leida oma koha rühmas.

Wõib weel moodustada jagu kolonniks kahena, lülid üksteise kõrwal, ehk harutetult kahes wiirus, lülid üksteise taga: see võimaldab rühmale saawutada kõiksugu kombinatsioone sügawusse ehk laiusesse, kuid formatsioon kolmena on kõige enam tarwitaw.

See järgneb väga kasulikult kolonnile neljana, mis peaaegu igalpool sõja ajal kõrwale heidetud: olles keelatud kahurtule piirkonnas kui liig kompaktne, o'i kolonn neljana peale selle paljudel teedel liig palju ruumi wõttew, waatamata soowi peale, mis mõnikord raskelt täidetaw, jätta wabaks üks külg.

*) 1 juuni 1875. a. määrustik, raport ministrile.

Selle tagajärjeks oli, et lignemise piirkonnas marssisid rühmad peaaegu alati kahena, ehk kui nemad marssisid neljana, siis jäeti nende wahel ehk roodude wahel palju suuremad distantsid kui määrustikus ettenähtud.

Järelikult ei too kolonn kolmena liiga suurt pikenemist, ruum, mille wõtawad oma alla teedel harilikud roodud, on muide väga wäike, wõrreldes sellega, mida peab jätma kuulipildujate roodudelle, wooridelle ja kahurwäele.

Seda enam weel, et juhustel, kui tee väga lai ehk kus on väga tähtis moodustada kokkukurutud kolonne, on alati wõimalik marssida neljana ehk kuuena, paigutades jagusid ehk rühme üksteise kõrwale.

Oleks wõidud täielikult kõrwaldada formatsiooni joonena, arwesse wõttes, et seda ei leidu enam lahingharjutustes ja et selle liig sage tarwitame on teind joondumise harjumuseks, mida üksused mehaaniliselt lahingus kordawad maastiku hää kasutamise kahjuks; samutigi peab reageerima igasugu jagude joondumise püüde wastu. Joon (hargriwi) on siiski säilitatud ülewaatuste tarbeks, sest see on ainus formatsioon, mis lubab ülemal hästi näha igat oma meest ja olla nähtaw neile; see on ka ainus mis kõlbab wäikestele üksustele paraadil.

On kõrwaldatud marss rindega ja rinde suuna muutmise, mille õpetamine liig palju aega wõttis; on alalhoitud ainult wõimalus joones ülesseatud wäiksel üksusel teha wäikseid paralleelseid ümberpaigutusi, hoides sõjariista käes.

Uue koondriwi formatsiooni wastuwõtmise, mis annab lahkriwi ehk hariliku kolonni lihtsa riwinemisega paremale, järelduseks on tarwidus ühel wiisil mõõta interwaale kahe mehe wahel ühes wiirus.

See interwaal saabub ühemeetrilisest distantist, mis peab olema kahe mehe wahel, et nemad wõiksid wabalt kolonnis marssida. Kui nemad koguwad otsekohe joonde, siis mõõdawad nad interwaali, wäljasirutades wasaku käe, kusjuures sõrmed peawad puudutama wasakul olewa naabri õla. Interwaal wõetakse harilikult ikka nii, wälja arwatud juhtumised, kui selleks wastupidi korraldus antakse.

Ei olnud wõimalik kaotada formatsioone endise 15 cm. interwaaliga. Neid formatsioone wõib edasi tarwitada ülewaatustel joones.

Roodu koondriwi lihtsustus sisaldab roodu kolonni kõrwaldamise.

Alalhoitud roodu formatsioonid on järgmised: Rühmade joon kolmena (wõib ka ühena ehk kahena);

kahekordne kolonn;

kolmewiiruline hargriwi (wõib olla ka ühe-
wiiruline ehk kahewiiruline).

Koondriwi harjutetakse alguses ühtlaselt sõja-
riistustatud rühmaga; sellega saawutakse maksimaalne ühtlus ja antakse wäeosale kõige parem wälimus.

Kõik need ettenähtud liigutused kõlbawad igale wäeosale jalgsi ja wõiwad saada muutusteta sissewõetud teiste wäeliikide määrustikkesse.

Määrustik annab pääle selle tarwilised näpunäited, nendesamade liikumiste täitmises jalgwäelastele wälirakenduses, kes kannawad mitmesuguseid sõjariistu. Ehk küll sõjas kantaw raskus wähe wastab paraadil tarwitawalle allüürile, peab siiski ettenägema ülewaatusi wälirakenduses ja ära märkima mõnesugused muutused, mida peab tegema ühtluse printsiibi hääks.

Eelolewas on räägitud rühma koondriwist

rohkem kui jao koondriwist. Jagu wõib siiski täita kõiki rühma liikumisi nendesamade käskluste järele, kuid nende harjutuste eesmärgi olles ühtekuuluwuse ja distsipliini arendamine, on tarwis wäga wara selleks ühendada wähe suuremaid üksusi: rühma ja roodu.

Täitmise wiiside suhtes iseloomustuwad koondriwi harjutused, wõrreldes paenduwuse ja kohanemise ja lahingu harjutustega, järgmiselt:

— Käskluste tarwitamine, mis sisaldawad ettevalmistawa ja täite käskluse;

— alatine sammu käimine;

— sõjariista kandmine harilikult paremal õlal, wälja arwatud rihmal kandmine;

— kõikide meeste poolt ühesuguste ja üheaegsete liigutuste täitmine. (Järgneb.)

A. Koern.

Eesti-Wene sega-piirikomisjoni Eesti delegatsiooni TÖÖDE ARUANNE.

Sega-piirikomisjon formeeriti pääle Tartu rahulepingu allakirjutamist, rahulepingu artikli III p. 1-se täidewiimiseks.

Wabariigi Walitsuse otsuse põhjal loodi delegatsioon wälis-, sise-, põllutöö- ja sõjaministeeriumi esitajatest.

Et seesuguse organisatsiooni loomine wäga ebaloosulik oli, selgus peagi: delegatsioon pidas koosolekuid, kuid töödega ei saadud alata.

Alles siis, kui Wene poolt määratud piirikomisjoni delegatsioon piirile jõudis, sai sõjawägede ülemjuhataja staabi ülema kindral Soots'i juhatusel sõjaministeeriumi juures olevatest eriteadlastest uus delegatsioon formeeritud, kellele alles kõigi tööde lõpul Wabariigi Walitsuse poolt formaalsed wolitused anti, — algasid tööd kiires korras.

Eesti-Wene sega-piirikomisjoni tööd algasid 26-mal weebuaril 1920. a. Dubrowka külas.

Esiagu said üleüldised põhimõtted wäljatõtetud ja vastu wõetud. Nendest olid tähtsamad: 1) piir peab olema õigejooneline, 2) piiri käänu punktid saawad wiidud triangulatsiooni, 3) piiri määramise ja üleswõtte tööd tulewad uema aja kõige peenemate tehniliste nõuete järele teha, 4) kõik komisjoni aktid tulewad Eesti ja Wene keeles kirjutada, millest mõlemad loetakse autentilisteks.

Pääle üleüldiste põhimõtete wastuwõtmist jagati Eesti-Wene sega-piirikomisjoni tööd järgmiselt:

1) piiri kindlaks-määramine ja koha pääl sisseajamine,

2) piiri ehitamine,

3) piiri joone teaduslik kindlaksmääramine,

4) lõpuliku piiri kinnitamine.

I. Piiri kindlaksmääramine ja koha pääl sisseajamine.

Piiri kindlaks-määramisel oli esimesel kohal üksikute külade alluwuse kindlaksmääramine, mis rahulepingu tegemisel teatawate andmete puudusel lahtiseks oli jäetud.

Etnograafilisi ja majanduslisi huwisid arwele wõttes, otsustas sega-piirikomisjon külade alluwuse järgmiselt: lüks, Sprehtitshi külad ja Petshurka karjamõis liideti Eesti külge, kuna Ropsa, Kobõljaki ja Kriwaja Luka külad Wenemaale jäid.

Pikemaid waidlusi sünnitas sega-piirikomisjonis maaala alluwuse määramine, mis idapool õiget joont Sprehtitshi külast Kudepi mõisa pääle, selle õige joone ja Kudepi jõe wahel. Alles 18-mal augustil 1920. a. otsusteti selle maaala alluwus Eesti kasuks.

Ühes maaosade alluwuse määramisega käis ka kohapääl piiri sisseajamine, mis Eesti sapöör-

roodude poolt toimeteti sega-piirikomisjoni poolt ülespandud ajutiste puust postide järele.

Kolme kuu jooksul rahulepingu allakirjutamisest päale oli kohapääl Eesti-Wene Vabariikide wahel kindel piir sisseaetud ja rahvuswaheliselt sega-piirikomisjonis sanktsioneeritud.

II. Piiri ehitamine.

Kui kindel piir kohapääl ajutiste piirimärkidega oli sisseaetud, astus sega-piirikomisjon rutulisi samme kindla lõpuliku piiri ehitamiseks. Et Wene poolt selleks igasugused jõud puudusid, wõttis Eesti delegatsioon need tööd kõik oma teha. Eesti delegatsiooni ettepanekul otsustas siis Wabariigi Walitsus piiriehitamise maal sõjawäe inseneeri walitsuse ja Peipsi — Pihkwa järwedel kaubandus-tööstusministeeriumi mereasjanduse pääwalitsuse kohuseks teha, piirikomisjoni Eesti delegatsiooni järelwalwel ja instruksioonide järele.

Ainult seesugusel wiisil läks delegatsioonil korda kõige kiiremas korras piiri ehituse töid läbi wiia, sest nendes asutustes leidus selleks walmis organisatsioon ja eriteadlased, ning sõjawäe ülemate häatahtlikul wastutulekul wõidi töodega kohe algust teha, selle päale waatamata, et piiril kindlustustööd kõige kiiremas korras läbi tuli wiia.

Oktoobris 1920. aastal oli piir täieliselt sisseehitetud, kusjuures on metsakohtes raiutud 10-sullalised sihid ja lagedail kohel kaewatud kahekordsed kraawid: on pandud 74 suurt raudpiiriposti, 54 wäikest tsement ja 68 wäikest puust piiriposti. Kahekordset traadaeda on ehitatud 108 wersta. Iga piiri käänu punktile on ehitatud triangulatsiooni signaal 8—18 sülla kõrgune.

III. Piirijoone teaduslik kindlaksmääramine.

Triangulatsioon. Triangulatsiooni tööd said esialgu sega-piirikomisjoni poolt Wene delegatsiooni täita jäetud, kuid peagi selgus, et wenelastel selleks jõudu ei ole, et nad neid töid selleks ajaks korda saata wõiksid, milleks sega-piirikomisjoni tööd lõpetatud pidid saama. Seda ära nähes, otsustas Eesti delegatsioon osa triangulatsiooni töid oma teha wõtta, nimelt: Irboska piiri raioonis, mille kohta ka sega-piirikomisjon oma nõusolekut awaldas. Nii said siis triangulatsiooni tööd Narwa piiri raioonis Wene poolt ja Irboska piiri raioonis Eesti poolt tehtud. Nende tööde läbiwiimiseks on ehitatud Eesti poolt 11 triangulatsiooni signaali

8—18 sülla kõrgused, wäljarehkendatud 19 kolmnurka ja kindlaksmääratud 16 uut triangulatsiooni punkti. Wene poolt on ehitatud 15 signaali ja wäljarehkendatud 42 kolmnurka ja kindlaks määratud 11 uut triangulatsiooni punkti.

Piirikaartide üleswõte. Piirikaartide üleswõtted tehti Wene delegatsiooni poolt. Üleswõtted on tehtud 13 planshetil terve piiri riba päale wersta laiuselt pool wersta mõlemil pool piiri, mõõdus $\frac{1}{2}$ wersta tollis. Piiri pikkus Narwa raioonis 84 wersta, Irboska raioonis $36\frac{1}{2}$ wersta.

Kewadel 1921. aastal said Eesti delegatsiooni poolt korda wiia wõetud tööd lõpetatud ja sega-piirikomisjoni ära antud, kus need Wene eriteadlaste poolt järele uuriti ja õiged leiti olewat.

Wene poolt ei jõutud aga mitte töid nii pea lõpule wiia. Osalt tuli äraantud töid mitmel korral ümber teha, selleks uusi tehnilisi organisatsioone luua. Ka Wene piiriwalwe poolt tehti suuri takistusi, mille tagajärjel alles aasta lõpul töodega Wene poolt nii kaugele jõuti, et oli wõimalik lõpuliku piiri wastuwõtmisele ja kinnitamisele asuda.

Peipsi-Pihkwa järwede piir sai graafilistelt kaartidelt wõetud, mis Wene hüdrograafia walitsuse poolt ilmasõja ajal olid kokku seatud ja praeguse aja tehnilistele nõuetele täielikult wastawad. Wee piiril ei ole ehitatud mingisuguseid piiri märke. Ainult piiri esemese joone siht Kuritsheki küla juurest Peipsi järwe keskkoha päale on näidatud ühe paari liini märkidega Kuritsheki küla juures ja wiimase joone siht Talabski ja Kamenka saarte wahel päält Poddubje küla juure — ühe paari liini märkidega Poddubje küla juures. Wee piiri iseäralduseks on, et terve laewasõidu tee Piirisaarest kuni Pihkwa järweni täieliselt Eesti territooriumil asub: wenelased pääsewad laewadega ainult läbi Eesti territooriumi Peipsi järwest Pihkwa järwe. Üleüldine wee piiri pikkus $140\frac{1}{2}$ wersta.

IV. Lõpulik piiri kinnitamine.

Lõpulik piiri kinnitamine seisib:

- a) piiri ehituste järelwaatuses koha pääl ja nende wastuwõtmine, milleks sega-piirikomisjoni poolt terve piir läbi sõideti;
- b) riigi piiriraamatu kokkuseadmises, riigi piirikaartide korrekteerimises ja
- c) riigi piiriraamatu ühes juurdelisatud piirikaartide 16 planshetil allakirjutamises.

30-mal nowembril 1921. a. Tallinnas Toom-
pääl kinniteti lõpulik Eesti — Wene riigi piir ja
kirjuteti lõpuaktidele alla.

Eesti poolt kirjutasiid riigi piiri raamatule alla:
välisminister Piip, alampolkownik Bach,

alamkapten Martin ja merewäe leitnant
Jungermann.

Wene poolt: W. I. Nowoselsky,
W. S. Maksimow, N. F. Kornilow ja
G. M. Motus,

Soowitus asjaarmastajaile.

Saksamaal sõjaasjanduse alal 1921. aastal
jõulukuu algusel ilmusid trükist kaks ametlikku
meie sõjawäele huwitawat, tähtsat ning tarwi-
likku raamatut:

1) „Führung und Gefecht der verbundenen
Waffen“ (F. u. G. D. V. Pl. № 487),

2) Die Wehrkreis-Prüfung 1921.

Esimene raamat, mille sisu ja selle tähtsus
juba päälkirjast näha, on kinnitetud Saksa sõja-
wäe juhataja (Chef der Heeresleitung) kindral
von Seeckt'i (suures sõjas feldmarshal Mackenseni
staabi ülem) poolt 1. septembril 1921. a. See
raamat on omasarnastest lääne sõjawägede mää-
rustikkest kõige uuem. Ta sisaldab sõjakunsti
kwintessentsi ja temasse on täies ulatuses sisse-
wõetud suure sõja kogemused. Seejuures on ta
nii kokkuseatud, et ta ka meie sõjawäe välja-
õpetamiseks kõlbulik on. See on näha tema
eelsõnast, mille kirjutand kindral v. Seeckt.
Mainitud eelsõnas on v. Seeckti poolt wäljende-
tud selle määrustiku järgmine põhimõte:

1) See määrustik on maksew kõigi sõjariist-
liikide tegewuseks.

2) See määrustik, harutades lahing-
tegewust, wõtab waatlemise alla
meieaja suure sõjawäe tegewuse,
wäljainnes sellest, et rahutingi-
mustega äramääratud 100.000-mehe-
line Saksamaa sõjawägi areneb sõja
korral suureks jõuks.

3) Määrustiku kokkuseadmisel on arwesse
wõetud, et wastane saab tegutsema kõige uuema
aja abinõudega, millest osa on sakslastel rahu
ajal keelatud pidada, kuid nende abinõude puu-
dus ei tohi halwata Saksa sõjawäe päätungi
waimu. Saksa sõjawäele keelatud wõitlusabi-
nõude aset peab täitma ja nende puudumise
pahet kõrwaldama: a) suur liikuwuse wõime,
b) hääl wäljaõpe, c) oskus ja wäledus maastiku
kasutamises, d) kindel oskus tegutseda õisel ajal.

Sõjawägi peab õppima osawalt ja wäledalt
peituma õhuluuraja silmist.

4) Sõjalistes harjutustes peab alati wastaseid
pooli moodustama nii, et üks pool ilma uemate,

Saksamaale keelatud, wõitlusabinõudeta tegutseb,
sel ajal kui teisel kõik need olemas.

5) Kõigi sõjariistliikide, eriti jalgwäe ja suur-
tükiwäe koostöötamise pääle tuleb kõige suu-
reimat rõhku panna. Mainitud koostöötamist
tuleb eriti suure rõhuga harjutada wäikseis
ühendustes.

6) See määrustik peab andma sõjawäele wõi-
maluse läbiwiia kõigi sõjariistliikide ettevalmis-
tuse suure sõja kogemuste põhjal.

Nendest põhimõtteist on näha, kuiwõrd see
määrustik on meile huwitaw ning tähtis.

Määrustiku sisu jämedais joontes on järgmine:
I. Juhtimine ja selle abinõud. II. Lennuwägi
ja armee ratsawägi. III. Luure ja kaitse (rän-
naku ja puhke kaitse). IV. Rännak. V. Puhke.
VI. Kohtamise lahing (Begegnunggefecht) ja
päätungi wiis (Angriffsverfahren). VII. Tagaja-
mine. VIII. Lahingu katkestamine. IX. Pääle-
tung kindlustatud joontele. X. Kaitsekord.
XI. Lahingud eriolukordades. XII. Lennuasjan-
dus, waatlemine õhust (Ballone) ja kaitse õhu-
waenlase wastu. XIII. Lahing-jõuwankrid (tänkid),
teede lahing-jõuwankrid (soomusautod) ja soo-
musrongid. XIV. Sideabinõud. XV. Raudteed,
weeteed, auto ja hobuse sõit. XVI. Wõitlewate
osade toitmine ja warustamine (woor, laengute
wedu, toitmine, sanitaartenistus ja meteoroloogia
teenistus).

Wäljainnes kindral v. Seeckt'i põhimõtteist
ja määrustiku sisust, loen tungiwalt tarwilikuks
soowitada meie sõjawäele põhjalikult tutwuneda
mainitud määrustikuga.

Seda läbiwiia pole raske, sest igas wäeosas
leidub ohwitsere, kes saksakeelt sedawõrd tun-
newad, et määrustiku sisust jagu saawad. Oleks
soowitaw, et iga wäeosa ülem, olenewalt sellest,
kuipalju wäeosas sedawõrd saksakeelt tundjaid
ohwitsere on, et nad suudaksid määrustiku läbi
lugeda, ärajagaks määrustiku sisu päätükkide
järele ohwitsereide wahel ja kohustaks neid üldistel
koosolekuil teistele mitte-keeletundjaile oma osa
põhimõtteid ette kanda.

Teine raamat — „Die Wehrkreis-Prüfung 1921“. — on väljaantud Saksa sõjawäe Õpetusosakonna poolt ja on määratud ohwitseride ettevalmistuseks katsetele sisseastumiseks ohwitseride erikursustele (kõrgemaile kursustele) ja ohwitserkonna iseseiswaks stuudiumiks sõjaasjanduse alal.

See raamat sisaldab neli ülesannet taktika alal ja nende eeskujulikud lahendused, ühe ülesande inseneerikunsti (positsiooni kindlustamise) alal, ühes lahendusega, ühe ülesande taktikatoograafia (Feldkunde) alal ja seitse teemat ühes wastustega sõjateaduse alal.

Mainitud ülesanded ja teemad olid antud 1919. aasta katsetel.

Selle raamatu taktilised ülesanded ühes lahendustega pühendawad lugejat sakslaste taktilistesse ilmawaateisse, mis tekkind pärast ilma sõda. Wäesalgad, kes ülesannete järele tegutsewad, on: jalgwäe polk, batarei, eskadron.

Sõjaministri päewakäsuga pidid meil wäeosades korraldetama taktilised õppused ohwitserkonna seas. Et meil suurem osa juhatajaid sellel alal on wilumata, siis wõin soovitada igale niisuguse õppuse juhatajale ja igale ohwitserile, keda sõjaasjandus huwitab ja kes tahab end sõ-

jaks ettevalmistada, seda raamatut kui juhtiwat käsiraamatut. Muutes olukorda wastawalt meie maastikule ja sõja wõimalustele, wõib iga juhataja ja iga iseseiswalt töötaja ja oma eriala armastaja ohwitser omale rikkalikku pinda luua enda arendamiseks sõjaks ettevalmistamise suhtes.

Kuidas seda teha, selleks katsume ka wastu tulla ja kui mitte selleks talweks, siis kewadeks, kõige hiljem kesksuweks wäljaanda need taktilised ülesanded ning nende lahendused, mis kõrgemal kursustel teostetud.

Mainitud raamatud ei ole kallid, mõlemad kokku ühes saatmisega ei tule üle 200 marga.

Raamatute saamise mõttes soowijad wõiwad pöörata „Sõduri“ toimetaja poole, saates wastawa summa mitte hiljem kui 30. jaanuaril, kes juba minu juhatusel neid wäljamaalt tellib. Sel wiisil tulewad raamatud odawamad kui äride kaudu. Pääle 30. jaanuari „Sõduri“ toimetust wahetalitust enda pääle ei wõta.

N. Reek.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Reek.
Wäljaandja: Sõjawäe Õpetuskomitee.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Eesti wabadusesõda XI. 198 — II. 1920. Terwishoidline osa Sõjawäe Terwishoiu Walituse wäljaanne. Tallinnas 1921.

K. E. Sõõt: Kodu. Luuletused, Tartus 1921. E. K. Ü. „Postimehe“ kirjastus.

„Sõduri“ tellimine

1922. aasta pääle on awatud.

Tellimise hind (ühes „Sõduri Lisaga“) sõjawäelastele tegewas teenistuses ja tagawaras:

1 aasta pääle 300 marka.

$\frac{1}{2}$ „ „ 150 „

$\frac{1}{4}$ „ „ 75 „

Eraisikuile ja eraasutustele:

1 aasta pääle 600 marka.

$\frac{1}{2}$ „ „ 300 „

$\frac{1}{4}$ „ „ 150 „

Toimetus ja talitus asub Tallinnas, Wäike-Batarei tän. № 10. Telefon № 7, Intendandi keskjaamast.

Sõjawäe Majanduse Ühisuse erakorraline pääkoosolek

peetakse ära 29. jaanuaril 1922. a. kell 11 Tallinna ohwitseride keskkogu ruumides (Raatuse plats 14) järgmise päewakorraga:

- 1) Pääkoosoleku juhatusse walimine.
- 2) Ühisuse juhatusse liikmete arwu kindlaksmääramine.
- 3) Rewisjonikommisjoni liikmete arwu kindlaksmääramine.
- 4) Juhatusse liikmetele tasu määramine.
- 5) Rewisjonikommisjoni liikmetele tasu määramine.
- 6) Juhatusse liikmete walimine.
- 7) Rewisjonikommisjoni liikmete walimine.
- 8) 1922/1923 tegewusaasta eelarwe läbiwaatamine ja kinnitamine.
- 9) Jookswad küsimused.

Märkus: Kui ülewalmistatud tähtjaks 25 wolinikku kokku ei peaks tulema, siis peetakse koosolek ära samal päewal kell 12 samus ruumes, mis kokkutulnud liikmete arwu pääle waatamata otsusewõimuline on (põhikirja § 44).
Juhatus.